

РЕЗНІЧЕНКО В. О.,
кандидат юридичних наук,
докторант
(Науково-дослідний інститут
публічного права)

УДК 342.9:347.700

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.5.29>

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Актуальність статті полягає в тому, що вища освіта є вершиною досягнень людства щодо навчання і виховання майбутніх поколінь, які після її отримання будуть здійснювати провідний гуманітарний, технічний, науковий вплив на розвиток українського суспільства та людства в цілому. Вона також є провідним чинником утвердження і розвитку громадянського суспільства та правової держави. Вища освіта в Україні знаходиться на належному рівні, проте нові виклики, які стоять перед нашою державою, потребують її подальшого теоретичного осмислення та вироблення напрямків стосовно підвищення якості та ефективності, що має здійснюватися на певній методологічній платформі. Мета статті полягає в тому, щоб на основі доктринальних положень та чинного законодавства розкрити методологію аналізу адміністративно-правового забезпечення вищої освіти в Україні. У статті розкрито методологію аналізу адміністративно-правового забезпечення вищої освіти. Доведено, що це світоглядне мислення, концепції, інші найбільш засадничі науково обґрунтовані положення та способи, на яких базується та безпосередньо здійснюються перетворення джерел дослідження на нову наукову новизну, інші авторські узагальнення. Це здійснюється з метою вироблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо забезпечення прав, свобод та інтересів студентів, науково-педагогічних працівників та публічного інтересу держави і громадянського суспільства цілому в процесі здійснення вищої освіти в Україні. Зроблено висновок, що методологія аналізу адміністративно-правового забезпечення вищої освіти – це світоглядне мислення, концепції, інші найбільш засадничі науково обґрунтовані положення та способи, на яких базується та безпосередньо здійснюються перетворення джерел дослідження на нову наукову новизну, інші авторські узагальнення з метою вироблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо забезпечення прав, свобод та інтересів студентів, науково-педагогічних працівників та публічного інтересу держави і громадянського суспільства цілому в процесі здійснення вищої освіти в Україні.

***Ключові слова:** адміністративно-правове забезпечення, вища освіта, концепція, методологія аналізу, публічний інтерес, світоглядне мислення, студент, науково-педагогічний працівник.*

Reznichenko V. O. Methodology of analysis of administrative and legal support of higher education in Ukraine

The relevance of the article is that higher education is the culmination of human achievements in teaching and educating future generations. Which after its receipt will have a leading humanitarian, technical, scientific and other high impact on the development of Ukrainian society and humanity as a whole. It is also a leading factor in the establishment and development of civil society and the rule of law. Higher education in Ukraine is at the appropriate level, however, the new challenges

facing our country require its further theoretical understanding and development of directions for improving the quality and efficiency, which should be carried out on a certain methodological platform. The purpose of the article is to disclose the methodology of analysis of administrative and legal support of higher education in Ukraine on the basis of doctrinal provisions and current legislation. The article reveals the methodology of analysis of administrative and legal support of higher education. It is proved that this worldview thinking, concepts and other most fundamentally scientifically substantiated provisions and methods on which other author's generalizations are based and directly transformed research sources into a new scientific novelty are carried out. This is done in order to develop theoretical provisions and practical recommendations for ensuring the rights, freedoms and interests of students, research and teaching staff and the public interest of the state and civil society as a whole in the implementation of higher education in Ukraine. It is concluded that the methodology of analysis of administrative and legal support of higher education is worldview thinking, concepts, other most fundamental scientifically based provisions and methods on which other sources of research are based and directly transformed into new scientific novelties in order to develop theoretical provisions and practical recommendations for ensuring the rights, freedoms and interests of students, research and teaching staff and the public interest of the state and civil society as a whole in the process of higher education in Ukraine.

Key words: *administrative and legal support, analysis methodology, concept, Higher Education, public interest, student, research and teaching staff, worldview thinking.*

Вступ. Вища освіта є вершиною досягнень людства щодо навчання і виховання майбутніх поколінь, які після її отримання будуть здійснювати провідний гуманітарний, технічний, науковий вплив на розвиток українського суспільства та людства в цілому. Вона також є провідним чинником утвердження і розвитку громадянського суспільства та правової держави.

Вища освіта в Україні знаходиться на належному рівні, проте нові виклики, які стоять перед нашою державою, потребують її подальшого теоретичного осмислення та вироблення напрямків стосовно підвищення якості та ефективності, що має здійснюватися на певній методологічній платформі.

Огляд останніх досліджень. В основу цього дослідження лягли роботи науковців-теоретиків з адміністративного права: В. Авер'янова, О. Бандурки, Ю. Битяка, А. Бойка, В. Галунька, І. Голосніченка, О. Зубова, А. Іванищука, А. Кудіна, В. Колпакова, А. Комзюка, А. Кузьмінського, О. Омельченко, О. Негодченка Р. Мельника, О. Ярої та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб на основі доктринальних положень та чинного законодавства розкрити методологію аналізу адміністративно-правового забезпечення вищої освіти в Україні.

Результати дослідження. Словник української мови визначає, що «методологія» (гр. *μεθοδολογία* – «учення про метод») – це сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в науці; учення про методи пізнання та перетворення дійсності. Основу методології складає мислення й світогляд як операційне середовище самодисципліни та роботи з інформацією, моделями, алгоритмами [1].

В юридичній літературі з адміністративного права існують певні тенденції розкриття методології аналізу адміністративно правового забезпечення певних галузей сфер суспільного життя. Так, А. Кудін визначив, що основою методології аналізу адміністративно-правового забезпечення є світоглядне мислення вчених, що базується на цінностях демократичних держав щодо міжнародного справедливого розподілу праці, квінтесенцією якої є формування українського вченого, який передусім має бути демократичною мислячою особою, яка здатна вільно спілкуватися зі своїми колегами з іноземних країн, розуміти необхідність захисту прав інтелектуальної власності, йому має бути притаманна належна правова куль-

тура, і він повинен користуватися нею на практиці [2]. Старший дослідник А. Іванишук доводить, що до складу методології адміністративно-правового забезпечення судової гілки влади входять: філософсько-світоглядні підходи, які базуються на матеріалістичній теорії пізнання світу, діалектичній філософії, визнанні об'єктивних соціальних законів розвитку суспільства та можливості їх пізнання, набутті істинних знань щодо них; усі відомі доступні наукові ідеї та теорії, доктринальні погляди вчених, правові звичаї, чинне вітчизняне законодавство і законодавство країн-учасниць ЄС, інший нормативний та емпіричний матеріал в аналізованій сфері; завдання, які стоять перед публічною адміністрацією та гіпотези щодо їх виконання, в результаті чого механізм адміністративно-правового забезпечення судової гілки влади спроектовано таким чином, щоб зміцнити авторитет судової гілки влади, а громадяни відчували реальну довіру до неї, як провідного чинника забезпечення їхніх прав, свобод і законних інтересів; сукупність загальних і спеціальних методів формування теорії адміністративно-правового забезпечення судової гілки влади стосовно доведення висунутих гіпотез [3]. Науковець О. Зубов визначив, що методологія аналізу адміністративно-правового забезпечення справедливого та ефективного правосуддя в Україні включає: 1) визначення основних засад, завдань, наявних ресурсів, умов, принципів і чинників їх реалізації; 2) визначення критеріїв компетентності, показників невизначеності або ризику впливу на формування та результати реалізації стратегії; 3) розроблення критеріїв оцінювання, за якими здійснюється аналіз ефективності результатів адміністративно-правового забезпечення справедливого та ефективного правосуддя [4]. Професорка О. Яра доводить, що методологія адміністративно-правового забезпечення вищої освіти в Україні характеризується сукупністю прийомів дослідження, що застосовуються в науці адміністративного права, учення про методи пізнання та перетворення дійсності на основу світоглядного осмислення аналізованого освітнього середовища вищої школи середовища. Вона здійснюється через вивірнення й апробацію правил, норм, вимог розумової і практичної діяльності, що відбивають характерні властивості та зв'язки вищої юридичної освіти. Має складну структуру (філософську, загальнонаукову і спеціально-наукову, сповнену численними вертикальними й горизонтальними зв'язками різної наукової та педагогічної природи як способами перетворення джерел дослідження в нову наукову новизну, узагальнення та висновки). У цілому вчена доводить, що методологія адміністративно-правового забезпечення вищої освіти в Україні – це сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в науці адміністративного права як учення про методи пізнання та перетворення дійсності на основу світоглядного осмислення вищого освітнього середовища через складну структуру, що сповнена численними вертикальними і горизонтальними зв'язками різної наукової та педагогічної природи як способами перетворення джерел дослідження в нову наукову новизну, узагальнення та висновки [5].

Методологія як концептуальний підхід наукового дослідження, ґрунтується на загальнофілософських законах та категоріях і визначає загальну стратегію дослідження й інтерпретацію його результатів. Використання евристичних і прогностичних компонентів філософського осмислення природних та соціальних процесів і явищ є необхідною умовою конкретно-наукового пізнання [6].

Методологія адміністративно-правового забезпечення складається та базується на теоретичних положеннях філософії права, його предмета, суті, розробок і думок провідних учених саме у цій сфері тощо. Методологія дослідження філософії певної сфери суспільного життя – це система підходів, методів, способів і принципів наукового дослідження як філософсько-правового явища, а також теоретичні засади їх використання. Складається вона із загальної методології юридичної науки та спеціальної методології філософсько-правового дослідження. Використання методологічних підходів до проблеми (методологічна категорія, більш загальна за метод), що виробляються на основі певних теоретичних тез, припущень чи понять, має на меті пошук оптимальних методів у межах певного підходу. У дослідженнях доцільно використовувати (як класичні для науки) діалектичний та метафізичний, ідеалістичний та матеріалістичний філософсько-світоглядні підходи, а також спеціальні філософсько-правові та інші підходи (антропологічний, феноменологічний, герменевтичний тощо) [7].

Методи наукових досліджень та методи навчання є взаємопов'язаними та невід'ємними провідними складовими частинами методології аналізу адміністративно-правового забезпечення вищої освіти.

У методах навчання виокремлюють два основних види: метод навчання як інструмент діяльності вчителя для виконання навчальної функції – викладання; а також метод навчання як спосіб пізнавальної діяльності учнів з оволодіння знаннями, вміннями та навичками учіння. Загальні методи навчання є багатовимірним педагогічним явищем, що містить у собі низку аспектів: гносеологічний (відповідність закономірностям пізнання); логіко-змістовий (використання методів навчання відповідно до законів мислення і змісту навчального матеріалу); психологічний (урахування психологічних механізмів пізнання); педагогічний (досягнення навчальної мети). Прийоми навчання – це складові частини методу, певні разові дії, спрямовані на реалізацію вимог тих чи тих методів. Засоби навчання – це предмети матеріальної та духовної культури, які використовуються у процесі навчально-виховної роботи (книги, зошити, таблиці, лабораторне обладнання, письмове приладдя, натуральні об'єкти, муляжі, картини, технічні засоби навчання та ін.). Методи навчання є системними об'єктами, які об'єднують низку взаємопов'язаних дій учителя й учнів, спрямованих на виконання освітньої, розвивальної, виховної і контрольної функцій. Серед них виділяють: словесні методи навчання, як розповідь, що передбачає оповідну, описову форми розкриття навчального матеріалу з метою спонукання учнів до створення в уяві певного образу. Інколи цей метод образно називають «малювання словом». Метод розповіді використовують на всіх рівнях навчання, він передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону; бесіда передбачає використання попереднього досвіду учнів із певної галузі знань і на основі цього – залучення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення уже наявних знань; лекція, як провідний метод вищого навчання, передбачає розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою [8].

Висновки. Отже, методології аналізу адміністративно правового забезпечення вищої освіти – це світоглядне мислення, концепції, інші найбільш засадничі науково обґрунтовані положення та способи, на яких базується та безпосередньо здійснюються перетворення джерел дослідження на наукову новизну, інші авторські узагальнення, що мають на меті вироблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо забезпечення прав, свобод та інтересів студентів, науково-педагогічних працівників та публічного інтересу держави і громадянського суспільства в процесі здійснення вищої освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Кудін А. Адміністративно-правове забезпечення патентної діяльності в Україні : автореф. дис. ... докт. юр.наук. : 12.00.07. Київ, 2021. 40 с.
3. Іванищук А. Адміністративно-правове забезпечення судової влади в Україні : дис. ... докт. юр. наук. : 12.00.07. Київ, 2017. 466 с.
4. Зубов О. Методологія аналізу адміністративно-правового забезпечення справедливого та ефективного правосуддя в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 3. 2019. С. 20–27.
5. Яра О. Методологія аналізу адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права. Збірник наукових праць*. Випуск 6. 2019. С. 13–25.
6. Бойко А. Методологія пізнання економічної злочинності. *Вісник Львівського національного університету імені І. Франка. Серія юридична*. 2008. Вип. 47. С. 153–163.
7. Бігун В.С. Філософія правосуддя: ідея та здійснення : монографія. Київ, 2011. 303 с.
8. Методи й засоби навчання. Кузьмінський А., Омельченко С. *Технологія і техніка шкільного уроку*. 2020. URL : https://pidru4niki.com/12281128/pedagogika/metodi_zasobi_navchannya.

